

Gresshoppesanger *Locustella naevia*

Global utbredelse

Gresshoppesangeren er inndelt i to underarter, hvorav den vestlige *naevia* har sin utbredelse i Vest-Palearktis, fra Irland og England i vest, gjennom Sentral-Europa og østover inn i Russland. Mot sør strekker utbredelsen seg til Nord-Spania og Nord-Italia, mot nord inn i Sør-Norge, Sverige og Sør-Finland. Den østlige underarten *straminea* hekker i østlige deler av Russland over de kirgisiske steppene til Altai-fjellene (Williamson 1976).

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Norge er gresshoppesangeren knyttet til områder med frodig vegetasjon, for eksempel fuktenger med høyvokst gras og mjødukt eller takrørområder. Arten må ha tilgang til busker eller små trær som tjener som sangposter. Selve reviret kan imidlertid være av svært begrenset størrelse, forutsatt at ovennevnte kriterier er til stede.

Gresshoppesangeren har en meget karakteristisk, monoton surrende sang som vanskelig kan forveksles med andre sangere i Norge. Fuglen kan imidlertid være lett å overse/overhøre i og med at den er mest sangaktiv om natten. Enda vanskeligere er det å finne gresshoppesangerens reir, som oftest ligger gjemt inne i en gressstue i områder med relativt høy gressvegetasjon.

I Norge er gresshoppesangeren stort sett funnet i områdene rundt Oslofjorden, i Lista-området og på Jæren. I tillegg har en spredte funn på det indre Østlandet samt langs kysten fra Stavanger og nordover til Nord-Trøndelag. I Atlas-perioden er arten blitt konstatert hekkende i kun 8 ruter.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Gresshoppesangeren er blant de sjeldneste hekkefuglene i den norske faunaen. Den norske bestanden ligger sannsynligvis under 50 hekkende par. I Norge har gresshoppesangeren sitt kjerneområde på Jæren. Årlig registreres 20-25 syngende hanner her, og bestanden er estimert til 30-40 par (M. Kersbergen pers. medd.). I tillegg til Jæren er sannsynligvis Lista i Vest-Agder eneste område i Norge hvor arten hekker fast, med 2-4 par årlig (R. Jåbekk pers. medd.). Spredte par kan også finnes på egnete biotoper bl.a. på begge sider av Oslofjorden og nordover til Lillehammer, men arten hekker neppe årvisst i disse områdene. Syngende hanner registreres imidlertid ikke så sjelden på en rekke lokaliteter (særlig langs kysten) i korte perioder om våren, uten at det er noen mistanke om hekking.

Arten ble for første gang påvist i Norge i 1883 da et individ ble skutt ved Hå på Jæren (Collett 1921). Fram til 1949 ble arten kun registrert én gang til (i Asker 1892; Collett 1921). Fra og med 1949 ble gresshoppesangeren så registrert mer regelmessig, hovedsakelig på Jæren, men også på en rekke andre steder i Sør-Norge. I 1967 opptrådte arten rekordartet på Jæren med minst 11 syngende hanner. Det kom følgende ikke som noen overraskelse da arten for første gang i Norge ble konstatert hekkende på Gimra i Sola dette året. Etter 1967 må en regne gresshoppesangeren som fast hekkefugl på Jæren, til tross for at svært få konkrete hekkefunn er gjort fram til i dag.

Bestanden varierer noe fra år til år, men har økt jevnt og trutt til den nådde dagens nivå rundt 1980.

Gresshoppesangerens habitatvalg samt begrensede bestand gjør at artens tilstedeværelse i norsk natur er svært sårbar. En ser imidlertid ingen negative trender i bestanden pr. i dag.

Et relativt ukjent fenomen hos gresshoppesangeren er at arten framviser draktdimorfisme. Denne forskjellen består i at fuglene enten har lyst grålig, ustreket bryst og underside eller lys gulaktig underside med svake streker på øvre del av brystet. I perioden fra 1984 til 1991 har en på Jæren sett en endring i fordelingen av disse draktvariantene, fra en dominans av den grålige til en dominans av den gulaktige (basert på 74 ringmerkede individer, M. Kersbergen pers. medd.).

Hekkebiologi

Arten slutter normalt å synge når hekkingen innledes, og gir lyd fra seg kun hvis den provoseres. Fugler som fremdeles synger i juli er sannsynligvis ikke-hekkende individer. Reiret plasseres gjemt inne i tuer og tett gressvegetasjon. Kullet består som regel av 4-7 egg (vanligvis 5-6) som klekkes etter 12-15 dager (Glue 1988). Ungene forlater reiret etter ca. 12 dager. Hekkeperioden strekker seg normalt fra mai til begynnelsen av august, og to kull er det normale, i ekstreme tilfeller ett eller tre kull (Glue 1988). Fra Norge har en ingen informasjon om antall kull, men mistanke om to kull foreligger fra et par lokaliteter på Jæren.

Trekkforhold

De tidligste gresshoppesangerene ankommer hekkeområdene på Jæren allerede i slutten av april. I løpet av de to første ukene i mai er de fleste revirhevdende individene på plass. På høsttrekket registreres arten relativt fåtallig hos oss. De fleste individene forlater hekkeområdene i løpet av august. Tilfeldige individer er registrert fram til begynnelsen av oktober. Disse sene registreringene er sannsynligvis individer fra andre populasjoner enn den norske. De europeiske gresshoppesangerene er antatt å overvintre i områdene rundt Middelhavet (Williamson 1976).

Tore Berg

Gresshoppesanger *Locustella naevia*

- 8 ● Konstatert hekking
38 ● Sannsynlig hekking
54 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

